

Đổi mới phương thức giáo dục đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên trong điều kiện hiện nay

TS. LƯƠNG NGỌC VĨNH

Học viện Báo chí và Tuyên truyền; Email: luongvinhhvhc@gmail.com

Nhận ngày 5 tháng 2 năm 2024; chấp nhận đăng tháng 4 năm 2024.

Tóm tắt: Một trong những nhiệm vụ cơ bản, hàng đầu của công tác xây dựng Đảng trong nhiệm kỳ Đại hội XIII là phải đẩy mạnh giáo dục đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên. Trong giáo dục đạo đức, phương thức là yếu tố giữ vai trò quan trọng trong việc chuyển tải nội dung và mức độ tiếp nhận thông tin của đối tượng. Những năm qua, bên cạnh những thành tựu đáng ghi nhận, phương thức giáo dục đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên của cấp ủy các cấp vẫn đang tồn tại một số vấn đề cần giải quyết. Để nâng cao hiệu quả giáo dục đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên cần tiếp tục đổi mới mạnh mẽ hơn nữa phương thức giáo dục cả về nhận thức, trách nhiệm của cấp ủy, người đứng đầu, tạo dư luận xã hội tích cực, đổi mới phương pháp tuyên truyền nêu gương và đấu tranh có hiệu quả với những thông tin xấu độc để bảo vệ danh dự, uy tín của cán bộ, đảng viên.

Từ khóa: đạo đức cách mạng, phương thức giáo dục, cán bộ, đảng viên.

Abstract: One of the fundamental and top tasks of Party building during the tenure of 13th National Party Congress is to vigorously promote educating revolutionary ethics for cadres and Party members. Teaching modes play a crucial role in conveying content and the subjects' level of information reception. In recent years, alongside notable achievements, the modes of educating revolutionary ethics for cadres and Party members at all levels still face some issues that need to be addressed. To enhance the effectiveness, it is necessary to further innovate the modes of education regarding the awareness as well as responsibilities of Party committees and leaders, creating positive public opinion, and innovating communication methods to effectively combat malicious information in order to protect the honor and reputation of cadres and Party members.

Keywords: revolutionary ethics, modes of educating, cadres, Party members.

1. Những vấn đề cơ bản về phương thức giáo dục đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên

Sinh thời Chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng, người cán bộ cách mạng trước hết phải có đạo đức cách mạng, bởi vì “đạo đức là gốc của người cách mạng”⁽¹⁾. Người khẳng định “Mọi việc thành hay là bại, chủ chốt là do cán bộ có thấm nhuần đạo đức cách mạng, hay là không”⁽²⁾. Học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách của Người, Đảng ta luôn coi trọng xây dựng Đảng về

đạo đức. Trong phương hướng, nhiệm vụ, giải pháp của công tác xây dựng đảng nhiệm kỳ Đại hội XIII, Đảng ta xác định: “Đẩy mạnh giáo dục đạo đức cách mạng, làm cho mỗi cán bộ, đảng viên thấy rõ bản phận và trách nhiệm của mình, luôn vững vàng trước mọi khó khăn, thách thức và không bị cám dỗ bởi vật chất, tiền tài, danh vọng; đấu tranh có hiệu quả với mọi biểu hiện của chủ nghĩa cá nhân, cơ hội, cục bộ, bè phái, mất đoàn kết nội bộ”⁽³⁾.

Xây dựng Đảng về đạo đức có nhiều nội dung nhưng quan trọng nhất là làm cho mỗi đảng viên thực sự trở thành những con người tiêu biểu, mẫu mực về đạo đức cách mạng. Mỗi cán bộ, đảng viên phải là những người có nhận thức đầy đủ, sâu sắc về các quy tắc, chuẩn mực đạo đức cách mạng; có thái độ yêu ghét rõ ràng, luôn ủng hộ, bênh vực và thường xuyên thực hành các hành vi đạo đức theo chuẩn mực đã được xác lập và trở thành tấm gương sáng trước quần chúng, trước tập thể cơ quan, đơn vị mình... góp phần xây dựng Đảng ta trở thành một Đảng chân chính, vĩ đại, thực sự văn hóa, văn minh.

Đạo đức cách mạng là sự kết hợp nhuần nhuyễn những giá trị đạo đức của nhân loại, những giá trị đạo đức truyền thống của dân tộc và những giá trị đạo đức mới được hình thành trên cơ sở chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và được kết tinh, lắng lọc trong suốt quá trình hình thành, phát triển của Đảng Cộng sản Việt Nam. Để từng cán bộ, đảng viên có nhận thức, thái độ và hành vi đạo đức đúng đắn vấn đề quan trọng hàng đầu là phải tiến hành giáo dục đạo đức cách mạng. Khi nghiên cứu giáo dục đạo đức cách mạng dưới góc độ là một hoạt động, giáo dục đạo đức có nhiều yếu tố cấu thành bao gồm: chủ thể, đối tượng, mục đích, nội dung, phương thức, phương tiện, hiệu quả giáo dục. Trong đó, phương thức giáo dục đóng vai trò quan trọng và có ảnh hưởng lớn đến hiệu quả giáo dục.

Phương thức giáo dục đạo đức là sự hòa quyện giữa phương pháp và hình thức, nói cách khác là con đường, cách thức tổ chức truyền bá, thuyết phục để đối tượng hiểu, trân trọng các quy tắc, chuẩn mực đạo đức và động viên, cổ vũ cán bộ, đảng viên tự nguyện, tự giác thực hành các hành vi đạo đức trong công tác, học tập và cuộc sống hàng ngày.

Phương thức giáo dục đạo đức được hình thành từ sự vận dụng các quy luật tâm lý, tư tưởng và hành vi của con người, từ tổng kết thực tiễn trên cơ sở mục tiêu, nội dung, phương tiện, đối

tượng giáo dục cũng như điều kiện cụ thể của mỗi tổ chức, mỗi địa phương, trong từng giai đoạn, từng thời kỳ.

Phương thức giáo dục đạo đức phải phù hợp với từng loại nội dung giáo dục đạo đức. Với các quy tắc, chuẩn mực đạo đức có thể được dạy ở trường lớp; với các tấm gương đạo đức phải sử dụng phương tiện truyền thông đại chúng, văn học, nghệ thuật; để hành vi đạo đức trở thành thói quen phải thông qua hoạt động thực tiễn hàng ngày...

Phương thức giáo dục có vai trò chuyển tải nội dung từ chủ thể đến đối tượng. Nội dung có đúng đắn, khoa học, thiết thực đến bao nhiêu nhưng không có phương thức phù hợp thì cũng không thể chuyển hóa thành ý thức và hành vi đạo đức của đối tượng. Tuy vậy, phương thức không tồn tại biệt lập mà chịu sự chi phối của đối tượng, phương tiện, thời gian, cơ sở vật chất bảo đảm và môi trường giáo dục. Bởi mỗi đối tượng có nhu cầu, lợi ích khác nhau, khả năng tiếp nhận thông tin cũng như sử dụng các phương tiện, thiết chế truyền thông khác nhau. Trình độ dân trí, tôn giáo, dân tộc, giới tính của đối tượng, khả năng ứng dụng công nghệ giáo dục hiện đại, môi trường tập thể cơ quan, đơn vị có đoàn kết, lành mạnh hay không đều có ảnh hưởng đến việc tiếp nhận thông tin và chuyển hóa thành thái độ và hành động của cán bộ, đảng viên.

2. Thực trạng phương thức giáo dục đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên hiện nay

Trong những năm qua, việc đổi mới phương thức giáo dục đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên đã đạt được nhiều kết quả đáng ghi nhận. Nhiều cấp ủy đã tìm tòi, sáng tạo được các phương pháp, hình thức mới, phù hợp với đặc điểm đối tượng và nội dung giáo dục đạo đức. Nhiều địa phương, cơ quan, đơn vị đã mạnh dạn cải tiến, hoàn thiện các phương pháp, hình thức truyền thống cho phù hợp với điều kiện mới. Việc kết hợp nhiều hình thức, phương pháp đã và đang trở thành một xu thế mới trong giáo dục đạo đức cách mạng. Những kết quả đó đã góp phần xây

dựng Đảng ngày càng trong sạch, vững mạnh, củng cố niềm tin của nhân dân vào sự lãnh đạo của Đảng và thắng lợi của sự nghiệp đổi mới.

Bên cạnh ưu điểm, phương thức giáo dục đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên của cấp ủy các cấp vẫn còn một số hạn chế, bất cập, hiệu quả chưa cao.

Phương thức tác động để hình thành nhận thức, lý trí đạo đức, đó là việc truyền dạy các nguyên lý của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức, các quy tắc, chuẩn mực đạo đức cách mạng, quan điểm và các quy định của Đảng về đạo đức thường bị đồng nhất với giáo dục chính trị, nặng về lý thuyết, kêu gọi, hô hào, chưa sát và chưa phát huy được tính tích cực, chủ động, sáng tạo của người học.

Phương thức được tiến hành khá sinh động, rộng khắp. Nhiều cấp ủy các địa phương đã xây dựng các chuẩn mực đạo đức theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh, cụ thể hóa các biểu hiện suy thoái về đạo đức, lối sống, yêu cầu đảng viên viết cam kết thực hiện... Nhưng trên thực tế, nhiều cán bộ, đảng viên không nhớ được các tiêu chí, tiêu chuẩn và các tiêu chí, tiêu chuẩn đó không được vận dụng một cách nghiêm túc khi bình xét, đánh giá, phân loại cán bộ, đảng viên. Nhiều cuộc thi tìm hiểu, hội thi báo cáo viên giỏi về đạo đức, thi viết về tấm gương người tốt, việc tốt có biểu hiện chạy theo thành tích, hình thức, đối phó, gây tốn kém thời gian, công sức, tiền bạc của cán bộ, đảng viên. Phương thức giáo dục thông qua văn học, nghệ thuật thiếu tinh tế, sức lan tỏa hạn chế. Các hình thức tuyên truyền, giáo dục thông qua tấm gương điển hình chưa được cải tiến, vẫn còn ca ngợi một chiều, thái quá dẫn đến hiệu quả không cao.

Việc tận dụng mạng xã hội trong giáo dục đạo đức hiện nay tuy đã được chú ý nhưng chưa đa dạng và phù hợp, còn chạy theo số lượng đơn thuần. Các sản phẩm truyền thông trên mạng vẫn còn mang bóng dáng của báo chí chính thống, nhiều chữ, ít hình ảnh, dài dòng, khô khan, thoát ly đời sống thực tiễn vốn rất sôi động và thường

xuyên thay đổi.

Trong giáo dục đạo đức vẫn đề hết sức quan trọng là phải quan tâm đến đối tượng với những đặc điểm tâm lý xã hội mang tính đặc thù của họ. Tuy nhiên, hiện nay cách tuyên truyền, giáo dục vẫn mang tính đồng loạt từ trên xuống, chưa quan tâm nhiều tới tính đặc thù của từng đối tượng, từng tổ chức, từng địa phương. Phương thức giáo dục đối với cán bộ, đảng viên lớn tuổi, người giữ cương vị lãnh đạo, quản lý chưa thực sự phù hợp. Nhiều nơi chưa chú trọng giáo dục các giá trị đạo đức chung của nhân loại, các giá trị đạo đức truyền thống, những giá trị đạo đức tôn giáo tiên bộ, chưa phát huy vai trò của những người có uy tín trong cộng đồng như chức sắc tôn giáo, già làng, trưởng bản, KOLs, tục ngữ, ca dao, dân ca,... để giáo dục đạo đức.

Những hạn chế về phương thức dẫn đến hiệu quả giáo dục đạo đức chưa cao. Đó là một trong những nguyên nhân dẫn đến tình trạng suy thoái ở một bộ phận cán bộ, đảng viên, trong đó có cả người đứng đầu vẫn chưa ngăn chặn được. Tại Hội nghị Trung ương 4 (khóa XIII), Đảng ta nhấn mạnh: “Bước vào giai đoạn phát triển mới, đất nước ta tiếp tục phải đối mặt với nhiều khó khăn, thách thức, bốn nguy cơ mà Đảng đã chỉ ra vẫn đang hiện hữu, có mặt còn gay gắt hơn; tình trạng suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển hoá” còn diễn biến phức tạp”⁽⁴⁾.

Nguyên nhân của những hạn chế về phương thức giáo dục đạo đức trước hết là do nhận thức về vị trí, vai trò của phương thức như những vấn đề mang tính quy luật trong sử dụng phương thức giáo dục đạo đức của cấp ủy các cấp còn hạn chế. Bên cạnh đó là do giáo dục đạo đức có những đặc điểm riêng không giống như giáo dục chính trị, văn hóa..., trong đó yếu tố cảm xúc và thực hành đạo đức rất quan trọng và một nguyên nhân nữa là do nhu cầu, tâm lý của cán bộ, đảng viên hiện nay đã có sự thay đổi rất mạnh mẽ dưới tác động của công nghệ thông tin và mạng xã hội.

3. Tiếp tục đổi mới phương thức giáo dục đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên phù hợp với tình hình mới

3.1. Cấp ủy các cấp, nhất là người đứng đầu cần phải có hiểu biết về đặc điểm và những vấn đề có tính quy luật trong sử dụng phương thức giáo dục đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên

Hiện nay, có thực tế là rất nhiều người coi giáo dục đạo đức cũng như giáo dục chính trị, tư tưởng, thậm chí có người còn đề xuất thành lập cơ sở riêng để giáo dục đạo đức cho cán bộ, đảng viên. Trên thực tế, đạo đức không sinh ra từ trường lớp mà từ chính cuộc đời của mỗi người. Giáo dục đạo đức thông qua những bài giảng trên giảng đường, lớp học chỉ là một kênh giáo dục, quan trọng hơn là phải thực hành đạo đức thường xuyên, liên tục, bền bỉ suốt đời.

Trong cấu trúc đạo đức của mỗi con người bao gồm ý thức đạo đức và hành vi đạo đức. Ý thức đạo đức là sự thể hiện thái độ nhận thức của con người trước hành vi của mình trong sự đối chiếu với hệ thống chuẩn mực hành vi và những quy tắc đạo đức xã hội đặt ra. Hành vi đạo đức là những việc làm cụ thể được thực hiện một cách tự nguyện, tự giác theo các quy tắc và chuẩn mực đạo đức mà cá nhân đó đã lĩnh hội được. Do đó, việc sử dụng phương thức giáo dục cũng phải hướng tới hình thành ở cán bộ, đảng viên cả ý thức đạo đức và hành vi đạo đức.

Giáo dục ý thức đạo đức trước hết là trang bị cho cán bộ, đảng viên có nhận thức về đạo đức. Đó là sự hiểu biết về toàn bộ những nguyên tắc, chuẩn mực, quy tắc do xã hội và Đảng đề ra, được từng cá nhân tiếp thu, từ đó định hướng cho tình cảm và hành vi đạo đức của mình một cách đúng đắn. Với nội dung này cần phải được giáo dục qua trường lớp, bài bản, từ rất sớm. Tuy nhiên, phương thức truyền đạt phải biến những nguyên tắc, quy tắc đạo đức thành những chuẩn mực cụ thể hơn. Mỗi chuẩn mực lại được cụ thể hóa thành những quy tắc khác nhau. Các nguyên tắc, chuẩn mực đạo đức đều phải sinh động hóa,

đòi thường hóa thông qua các sự việc, sự kiện chứa đựng những giá trị đạo đức được xã hội thừa nhận.

Phương thức giáo dục phải hình thành ở cán bộ, đảng viên tình cảm đạo đức, đó là những tình cảm làm động cơ cho hành vi đạo đức như tình cảm nghĩa vụ, lòng tự trọng, tình cảm gia đình, tình bạn, tình yêu, lòng yêu nước... Khi có nhận thức và tình cảm đúng đắn, tích cực sẽ hình thành ở cán bộ, đảng viên niềm tin đạo đức. Niềm tin đạo đức là yếu tố tạo ra ý chí quyết tâm vượt qua mọi thử thách của hoàn cảnh để giữ gìn nhân phẩm và danh dự của mình. Như vậy, phương thức giáo dục đạo đức nhất thiết phải tác động vào tình cảm, khơi dậy ở họ những cảm xúc và năng lượng tích cực giúp cán bộ, đảng viên luôn luôn giữ vững niềm tin đạo đức của mình.

Cùng với ý thức đạo đức là hành vi đạo đức. Đó là những hành vi có tính tự giác và tự nguyện. Hành vi đạo đức là hành vi được quyết định bởi động cơ làm việc vì lợi ích của người khác và xã hội một cách vô tư, bởi sự đồng cảm và lòng nhân đạo. Thông qua hoạt động đạo đức của bản thân, mỗi người tự mình càng hiểu rõ hơn vai trò to lớn của lương tâm, của danh dự và các phẩm chất đạo đức của cá nhân đối với sự tiến bộ của chính mình và sự tiến bộ của cộng đồng. Đây là một vấn đề có ý nghĩa to lớn trong sử dụng phương thức giáo dục, phải làm cho đối tượng thay đổi thói quen, cách ứng xử với việc, với người theo các chuẩn mực đạo đức. Hành vi đạo đức chịu sự điều chỉnh của dư luận xã hội, do đó phương thức giáo dục nhất định phải phát huy vai trò của dư luận xã hội tích cực để tác động vào ý thức và hành vi của mỗi cán bộ, đảng viên.

Như vậy, sử dụng phương thức là một khoa học, không thể sử dụng theo thói quen, cảm tính mà phải căn cứ vào cấu trúc của đạo đức, mục tiêu giáo dục đạo đức, phải lựa chọn các phương thức tác động cả vào lý trí, tình cảm và hành vi của đối tượng giáo dục.

3.2. Ứng dụng mạnh mẽ các phương tiện truyền thông hiện đại để phát huy vai trò của dư

luận xã hội trong giáo dục đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên

Đạo đức được thực hiện bởi niềm tin cá nhân, bởi truyền thống và sức mạnh của dư luận xã hội. Thông thường hành vi đạo đức của mỗi cán bộ, đảng viên được hình thành từ nhận thức và tình cảm, sự “yêu”, “ghét” của mình, nhưng có rất nhiều hành vi đạo đức được điều khiển bởi dư luận xã hội. Tâm lý sợ bị người đời chê cười, trở thành bia miệng, mang tiếng cho gia đình, dòng họ, cơ quan, địa phương... giúp cán bộ, đảng viên luôn giữ mình trong sạch. Như vậy, dư luận như người giám sát hàng ngày hành vi của cán bộ, đảng viên. Giáo dục đạo đức phải dựa vào dư luận xã hội, đó là tạo ra các luồng dư luận tích cực để hướng dẫn, ủng hộ, ngợi ca những cán bộ, đảng viên trong sáng, làm được việc thiện với đất nước, cộng đồng... và ngược lại phải tạo ra luồng dư luận mạnh mẽ để đấu tranh phê phán các hành vi vô đạo đức, đạo đức giả trong đội ngũ cán bộ, đảng viên.

Dư luận xã hội ngày nay chủ yếu được hình thành từ các phương tiện truyền thông đại chúng: sách, báo, điện ảnh, Internet, mạng xã hội... Lâu nay các loại hình báo chí (báo in, báo truyền hình, phát thanh, báo điện tử) đã làm khá tốt vai trò định hướng dư luận xã hội. Tuy nhiên, phương pháp, hình thức thể hiện vẫn nặng về tuyên truyền, tác động vào lý trí là chủ yếu, ít chạm tới cảm xúc của công chúng nói chung và cán bộ, đảng viên nói riêng. Giáo dục đạo đức không thể là những vấn đề lý luận mang tính giáo huấn mà luôn gắn với các sự kiện xã hội, con người mới nảy sinh, những vấn đề của cuộc sống. Báo chí chính thống phải lan truyền nhanh chóng và rộng khắp các nhận xét, đánh giá của cấp ủy, chính quyền, đoàn thể và của cả công chúng về khía cạnh đạo đức của các sự việc, con người cụ thể, thiết thực trong đời sống. Báo chí cần biên các bài viết, phóng sự phản ánh dài dòng thành những diễn đàn trao đổi, tọa đàm, cuộc phỏng vấn giữa phóng viên với các diễn giả, người có uy tín hoặc những clip ngắn phản ánh trực tiếp hiện trường

những con người, sự việc cụ thể, có thật mang tính giáo dục cao.

Hiện nay, đa số cán bộ, đảng viên đều sử dụng mạng xã hội, vì vậy họ thường quan tâm hơn những thông tin thiết thực, ngắn gọn, đa phương tiện, rất dễ bị cuốn theo, “đu trend” với những thông tin mang tính giải trí, mới lạ, mà coi nhẹ các thông tin mang tính giáo dục trực tiếp, trực diện. Sử dụng mạng xã hội để định hướng dư luận tích cực cần phải sử dụng ngôn ngữ đời thường, ngắn gọn, sinh động và chính xác. Những thông tin ca ngợi, ủng hộ, tôn vinh các giá trị tích cực, tấm gương tiêu biểu của cán bộ, đảng viên, phản bác quan điểm sai trái trên mạng Internet và mạng xã hội có khả năng ảnh hưởng rất nhanh, lan truyền rộng rãi đến nhiều đối tượng. Những thông tin tuyên truyền không đúng sự thật, thái quá, công chúng đều có thể kiểm tra, xác minh rất dễ dàng. Vì vậy, nếu giáo dục trên mạng xã hội và các phương tiện truyền thông, báo chí thiếu hấp dẫn, thiếu chính xác thì rất khó tiếp cận được đối tượng.

Đối với vấn đề đang được dư luận quan tâm như những vấn đề mới, trước đây chưa đề cập đến, hoặc vấn đề đang tranh luận, chưa được làm sáng tỏ, cấp ủy các cấp cần có nhiều hình thức và sử dụng các phương tiện truyền thông để nói chuyện, viết bài, phóng sự, phim, ảnh với lập luận chặt chẽ, khoa học để kịp thời định hướng dư luận xã hội bằng cách bênh vực cái thiện, cái đẹp, lên án cái xấu, cái ác. Đồng thời, huy động các nhân vật có “đức cao, vọng trọng” tham gia đối thoại, tranh luận và viết bài để định hướng dư luận trên cơ sở lập trường, quan điểm của Đảng, pháp luật Nhà nước, thuần phong, mỹ tục của dân tộc.

3.3. Đổi mới và nâng cao hiệu quả các hình thức tuyên truyền gương điển hình tiên tiến về đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên

Những tấm gương đạo đức cao cả cùng với những giá trị của nó có sức rung cảm mạnh mẽ làm thức tỉnh những tình cảm đạo đức trong tâm hồn con người, có sức lôi cuốn, thôi thúc con người học tập, rèn luyện vươn tới cái tốt đẹp, cái

thiện. Thực tiễn đấu tranh cách mạng cho thấy những người cộng sản là những người sáng tạo nên những giá trị đạo đức cao cả. Đó là tinh thần chiến đấu dũng cảm, sự hy sinh quên mình... vì tự do của Tổ quốc, vì hạnh phúc của nhân dân. Những tấm gương ấy có sức thuyết phục và cổ vũ con người học tập, tu dưỡng để xứng đáng hơn nữa và đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của công cuộc xây dựng xã hội mới.

Đặc điểm tâm lý của người Á đông “một tấm gương sáng còn hơn một trăm bài diễn văn tuyên truyền” như Chủ tịch Hồ Chí Minh đã dạy vẫn có tác dụng trong bối cảnh bùng nổ thông tin như hiện nay. Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng xác định: “Thực hiện tốt các quy định về trách nhiệm nêu gương của cán bộ, đảng viên, nhất là người đứng đầu các cấp, cán bộ có chức vụ càng cao càng phải gương mẫu”⁽⁵⁾. Nêu gương là trách nhiệm, bổn phận và là đạo lý của người đảng viên của Đảng trước Nhân dân; trách nhiệm nêu gương đó phải được thể hiện từ trong tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, tự phê bình và phê bình đến trong quan hệ với quần chúng, trách nhiệm trong công tác, ý thức tổ chức kỷ luật, đoàn kết nội bộ”.

Tuy nhiên, cách tuyên truyền hiện nay về những tấm gương đạo đức trong sáng hết lòng vì dân vì nước còn rất lép vế trước những thông tin về các vụ án, những nhân vật tiêu cực được khai thác rất nhiều chiều cạnh, trong khi đó, gương người tốt, việc tốt chưa được khai thác và thể hiện một cách sinh động, hấp dẫn.

Đổi mới phương thức tuyên truyền, giáo dục phải gắn liền với kết quả học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh bởi đó là sản phẩm hiện hữu của việc thực hiện chủ trương này. Nếu có hiệu quả thì đương nhiên phải có những con người và việc làm cụ thể. Chính vì vậy, tuyên truyền gương điển hình tiên tiến về đạo đức phải gắn với việc bình xét, đánh giá bảo đảm nguyên tắc chính xác, công khai, dân chủ, công bằng, kịp thời. Những tập thể, cá nhân có hành vi tốt được khen thưởng sẽ rất phấn khởi, tự hào, giữ

gìn danh dự cho xứng đáng với phần thưởng được trao và phấn đấu thực hiện hoàn thành nhiệm vụ một cách xuất sắc hơn. Khi họ nhận thức sâu sắc được giá trị của việc động viên, khen thưởng sẽ càng phấn đấu cao hơn với mục đích vô tư trong sáng.

Trong tuyên truyền phải chú ý sự chân thực, không được tô hồng, thổi phồng thành tích, các mô hình, điển hình tiên tiến phải có đời sống cụ thể, minh chứng rõ ràng vì quần chúng có thể kiểm chứng được một cách dễ dàng. Trong tuyên truyền mô hình, điển hình, gương người tốt, việc tốt phải kể những câu chuyện có thật, theo cách kể chuyện của người trong cuộc, ưu tiên sử dụng hình ảnh, clip mô tả hiện trường sinh động, hấp dẫn.

Hiện nay, có tâm lý chia sẻ, thông cảm với những cán bộ, đảng viên vướng vào vòng lao lý. Đây là một biểu hiện không lành mạnh, làm giảm giá trị của biện pháp, trừng phạt, răn đe. Vì vậy, trong giáo dục đạo đức cần đưa những hiện tượng xấu, những hành vi suy thoái về đạo đức cụ thể để phân tích, đánh giá quá trình tha hóa, biến chất của cán bộ, đảng viên, từ đó rút ra những bài học cho cá nhân và tổ chức... Phải làm cho mỗi cán bộ, đảng viên cảm phần, lên án và tránh xa những hành vi thiếu lương tâm, thiếu trung thực, đạo đức giả... để từ đó ngăn chặn những hành vi xấu, tiêu cực.

3.4. Tăng cường các phương pháp, hình thức phát huy vai trò tự giáo dục của cán bộ, đảng viên, nhất là người đứng đầu

Khác với giáo dục chính trị, tư tưởng liên quan đến những vấn đề trừu tượng, ở tầm vĩ mô, đạo đức là những vấn đề rất cụ thể, đời thường, ai cũng có thể cảm nhận và thực hiện được. Hành vi đạo đức bao giờ cũng phải xuất phát từ sự tự nguyện, tự giác. Sức mạnh của giáo dục đạo đức không phải ở người đi giáo dục mà là sự tự giáo dục. Dù được học tập, quán triệt những quy tắc, chuẩn mực đạo đức cách mạng nhưng chưa trở thành nhận thức tự thân, chưa có sự rung cảm thực sự thì vẫn không thể trở thành hành vi đạo

đức đúng đắn, chuẩn mực. Đối với cán bộ giữ cương vị càng cao càng đòi hỏi phải gương mẫu về đạo đức, song cương vị càng cao thì càng có nhiều cám dỗ, nếu không được giáo dục và tự tu dưỡng thường xuyên thì rất dễ bị tha hóa, suy thoái về đạo đức, lối sống. Giáo dục đạo đức cho người lớn tuổi, có địa vị xã hội là một công việc không dễ dàng, càng cần phát huy vai trò của tự giáo dục, tự tu dưỡng của mỗi cá nhân cộng với sự hỗ trợ của tập thể, của cấp ủy và sự giám sát, ghi nhận của quần chúng nhân dân.

Để mỗi cán bộ, đảng viên có thể biến quá trình giáo dục thành quá trình tự giáo dục thì trước hết người đi tuyên truyền, giáo dục phải đổi mới phương pháp giảng dạy, tuyên truyền. Đó là tăng cường phát vấn, đối thoại, cung cấp tài liệu và hướng dẫn cách tự nghiên cứu, tìm hiểu. Ngày nay với sự phát triển của công nghệ thông tin việc tự học, tự tìm hiểu trở nên rất dễ dàng, vấn đề là các chủ thể giáo dục phải nhanh chóng số hóa nội dung giáo dục đạo đức làm nguyên liệu cho mỗi cá nhân cán bộ, đảng viên tự tìm kiếm và nghiên ngẫm trên cương vị công tác của mình. Các cơ quan truyền thông, báo chí, xuất bản cần sản xuất nhiều hơn các sản phẩm mang tính giáo dục đạo đức như: các chương trình truyền hình hấp dẫn, giao lưu với người tử tế, việc tử tế của cán bộ, đảng viên, sách kỹ năng sống, lan tỏa những câu chuyện cảm động lan tỏa trên Tiktok, Youtube, Facebook... sẽ có sức cảm hóa, giáo dục rất mạnh mẽ.

Một trong những phương thức giáo dục đạo đức cá nhân là sử dụng văn học, nghệ thuật. Với chức năng giáo dục của mình, văn học, nghệ thuật mang lại cho con người những kiến thức nhiều mặt của đời sống hiện thực, đồng thời mang lại cho con người những bài học làm người thấm thía, bài học mà có khi người nghệ sỹ đã chiêm nghiệm, thậm chí trải nghiệm trong cuộc đời của họ. Nhiều thế hệ trẻ Liên Xô đã sống như Paven Coocsaghin, nhiều thế hệ trẻ Trung Quốc đã hành động như Lôi Phong và đối với thế hệ trẻ Việt Nam những nhân vật anh hùng trong những cuốn

sách, tác phẩm điện ảnh, bài hát về hai cuộc kháng chiến của dân tộc đã góp phần hình thành nên nhân cách của họ. Đó chính là sức lay chuyển và làm biến đổi thế giới quan, biến đổi cách nghĩ, cách sống của con người mà văn học, nghệ thuật đem lại.

Thực tế hiện nay, cấp ủy các cấp thường chú ý đến phương thức giáo dục chung, chưa quan tâm và chưa được trang bị những kỹ năng giáo dục riêng, nhiều người đứng đầu vẫn lấy sức mạnh của quyền lực, dùng biện pháp hành chính để răn đe, cảnh báo cấp dưới. Ngày nay, trong thời bình, tâm lý cán bộ, đảng viên có sự thay đổi nhanh chóng, việc sử dụng các kênh giáo dục riêng, giáo dục cá biệt là rất cần thiết. Với những phương pháp, hình thức hấp dẫn, tư vấn, đối thoại mang tính chất riêng tư sẽ giúp cho chủ thể và đối tượng hiểu rõ về nhau, sử dụng sự chân thành, tin cậy, yêu mến để cảm hóa, giáo dục đối tượng.

Các tổ chức đảng cần triệt để sử dụng hình thức sinh hoạt thường xuyên hoặc chuyên đề để giáo dục đạo đức, phương thức khuyến khích tự giáo dục đó chính là tự phê bình. Phải làm cho mỗi cán bộ, đảng viên luôn tự vấn lương tâm, sớm nhận ra cái sai, cái chưa tốt của mình, dũng cảm thú nhận trước tập thể để khắc phục, sửa chữa là phương pháp giáo dục có hiệu quả nhất.

3.5. Sử dụng tổng hợp các kênh thông tin để đấu tranh trực diện với sự chống phá của các thế lực thù địch, bảo vệ danh dự, uy tín của cán bộ, đảng viên

Hiện nay, các thế lực thù địch sử dụng nhiều kênh thông tin từ truyền miệng đến mạng xã hội để lan truyền các quan điểm sai trái, luận điệu xuyên tạc về tình trạng suy thoái đạo đức, lối sống của cán bộ, đảng viên trên diện rất rộng. Chúng sử dụng nhiều thủ đoạn, như: tung tin, dựng sự kiện giả, xuyên tạc sự kiện; cắt ghép hình ảnh, bài phát biểu của các đồng chí lãnh đạo Đảng, Nhà nước; lợi dụng các vấn đề bức xúc trong xã hội để bôi nhọ, xuyên tạc, làm mất uy tín của cán bộ, đảng viên. Trong khi đó, không ít cán bộ, đảng viên qua mạng xã hội đã bày tỏ suy

ngữ tiêu cực, công bố ý kiến không dựa trên nền tảng của nhận thức tinh táo và lý trí, bình luận theo hướng bôi đen, thổi phồng, hô hào người khác hưởng ứng, thậm chí lại hòa theo luận điệu của kẻ xấu đề lên án, phê phán cá nhân và tổ chức đảng...

Đứng trước vấn đề đó, cấp ủy các cấp cần huy động các phương tiện truyền thông đăng tải ý kiến của các cán bộ lãnh đạo, chuyên gia, nhà khoa học tham gia phân tích, bình luận, trao đổi phân định rõ đúng sai, thiện ác, tốt xấu của các hiện tượng trong đời sống; giải đáp các thắc mắc dư luận quan tâm, kịp thời đấu tranh vạch trần bản chất các quan điểm sai trái, luận điệu xuyên tạc; vạch trần chân tướng những tổ chức, cá nhân lợi dụng dân chủ để bôi nhọ, hạ bệ lãnh tụ, xuyên tạc đạo đức, lối sống của cán bộ, đảng viên. Sử dụng các phương tiện truyền thông, nhất là kênh báo cáo viên kịp thời đưa ra các luận chứng, luận cứ cung cấp thông tin làm sáng tỏ một số vấn đề, sự kiện, hiện tượng đã bị các thế lực thù địch xuyên tạc và lợi dụng để vu cáo, bôi nhọ cán bộ, đảng viên... Hệ thống báo cáo viên có thể cung cấp nhiều thông tin về các đồng chí lãnh đạo các cấp gương mẫu, liêm khiết được nhân dân thừa nhận và đánh giá cao, đồng thời kịp thời phân tích bác bỏ những thông tin bịa đặt, mơ hồ tạo dư luận xấu về cán bộ, đảng viên nhất là trước những kỳ đại hội Đảng, bổ nhiệm, đề bạt, phong tặng danh hiệu...

Đối với từng vấn đề mà các thế lực thù địch xuyên tạc, cần sử dụng tổng hợp các cơ quan báo chí, tuyên truyền miệng, sinh hoạt của các tổ chức... chủ động, kịp thời thông tin làm cho công chúng và xã hội hiểu rõ bản chất của vấn đề, sự kiện; có thái độ đúng, cách ứng xử phù hợp với thực tế khách quan; hạn chế, ngăn chặn khả năng bị các thông tin giả, các thông tin xuyên tạc của các thế lực thù địch lừa gạt. Cần phát huy tính năng của mạng xã hội như comment (bình luận), share (chia sẻ) để đấu tranh đến cùng, để bảo vệ danh dự của cán bộ, đảng viên.

Cấp ủy các cấp cần huy động cán bộ, đảng

viên chủ động phát hiện những tấm gương, những việc làm cụ thể, bình thường mà cao quý để đăng tải trên không gian mạng hàng ngày, hàng giờ. Những sự kiện, sự việc, con người tốt được lan truyền trên Internet và các trang mạng xã hội kết hợp với sự tham gia bình luận, định hướng của báo chí chính thống sẽ làm gia tăng hiệu quả giáo dục.

Qua gần 40 năm đổi mới, có thể khẳng định việc đổi mới phương thức giáo dục đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên đã được cấp ủy các cấp quan tâm và đã thu được những thành tựu đáng ghi nhận, góp phần quan trọng vào xây dựng đảng vững mạnh về chính trị, tư tưởng và đạo đức. Tuy nhiên, những hạn chế và yêu cầu mới của sự nghiệp cách mạng đang đặt ra nhiều vấn đề cần giải quyết. Những vấn đề đặt ra là những mâu thuẫn, khó khăn hiện hữu trong phương thức giáo dục đạo đức cần phải tiếp tục nghiên cứu thấu đáo. Các giải pháp trên đây mang tính định hướng cần được vận dụng một cách sáng tạo, phù hợp với đặc thù của từng tổ chức, địa phương, cơ quan, đơn vị. Chỉ có như vậy, công tác giáo dục đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên mới đạt được hiệu quả như mong muốn, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ cách mạng trong thời gian tới./.

(1) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb. CTQG, H., T.5, tr.292.

(2) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb. CTQG, H., T.9, tr.354.

(3), (5) Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. CTQG Sự thật, T.2, tr.237, 239.

(4) Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), Kết luận số 21-KL/TW ngày 25/10/2021 của Ban Chấp hành Trung ương khóa XIII về đẩy mạnh xây dựng, chỉnh đốn Đảng và hệ thống chính trị; kiên quyết ngăn chặn, đẩy lùi, xử lý nghiêm cán bộ, đảng viên suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, biểu hiện "tự diễn biến", "tự chuyển hoá".

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Khắc Nho (2023), *Hồ chí Minh về văn hóa làm người*, Nxb. CTQG Sự thật.
2. Đào Duy Quát (2004), *Giáo dục đạo đức cách mạng trong cán bộ, đảng viên*, Nxb. CTQG, Sự thật, Hà Nội.
3. Trần Đăng Sinh, Nguyễn Thị Thọ (2018), *Đạo đức học Mác - Lênin và giáo dục đạo đức*, Nxb. CTQG Sự thật.